

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗАВДАННЯ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВО ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ»

Харків
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗАВДАННЯ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВО ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ»**

для студентів
денної форми навчання
першого (бакалаврського)
освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

**Харків
2024**

Методичні матеріали та завдання для практичних занять з навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» для студентів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право»: навчально-методичний посібник / уклад.: Курман Т.В., Кондратенко Д.Ю., Туєва О.М. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. 69 с.

Розробники:

Курман Т.В. – д.ю.н., професорка, завідувачка кафедри земельного та аграрного права

Кондратенко Д.Ю. - к.ю.н., асистентка кафедри земельного та аграрного права

Туєва О. М. - к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри земельного та аграрного права

Затверджено на засіданні кафедри земельного та аграрного права
протокол № 7 від 30 січня 2024 р.

Завідувачка кафедри – Т.В. Курман, докторка юридичних наук,
професорка

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» - формування та закріплення спеціальних правових знань щодо змісту норм міжнародного законодавства, спрямованого на регулювання відносин у сфері забезпечення продовольчої безпеки, а також щодо імплементації міжнародно-правових зобов'язань України в національний правопорядок. Вивчення цієї дисципліни надасть можливість студентам оволодіти основними категоріями міжнародного права продовольчої безпеки, зрозуміти закономірності правового регулювання, а також здобути практичні навички в сфері забезпечення продовольчої безпеки на національному та глобальному рівнях, сприятиме виробленню вмінь самостійного аналізу й тлумачення міжнародно-правових документів у зазначеній сфері, забезпечить активізацію аналітичної діяльності студентів, проведення науково-дослідницької роботи.

Вивчення студентами дисципліни «Право продовольчої безпеки» є важливою складовою підготовки сучасного юриста, здатного надавати кваліфіковану правову допомогу у сфері міжнародно-правового забезпечення продовольчої безпеки.

Запропонований курс навчальної дисципліни спрямований на реалізацію кваліфікаційної підготовки бакалаврів, отримання ними уявлення про особливості формування національної та глобальної продовольчої безпеки у сучасних умовах, оволодіння юридичними знаннями у галузі правового регулювання відносин із забезпечення продовольчої безпеки.

Завданнями навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» є:

- формування у студентів фахових та предметних компетентностей, що спираються на науково обґрунтовані концепції і доктрини, розуміння про основи міжнародно-правового регулювання відносин із забезпечення продовольчої безпеки;

- формування навичок визначення особливостей правовідносин, що виникають при забезпеченні продовольчої безпеки на міжнародному рівні;

- опанування навичок визначення специфіки міжнародно-правового регулювання окремих відносин, пов'язаних із забезпеченням продовольчої безпеки, а також систематизації та класифікації її рівнів, загроз, критеріїв та індикаторів;

- вироблення вміння аналізувати міжнародно-правові документи у сфері забезпечення продовольчої безпеки, кваліфіковано обґрунтувати, спираючись на норми права, самостійну точку зору з тієї чи іншої проблеми, пов'язаної із забезпеченням продовольчої безпеки або з основними напрямками подальшого розвитку її міжнародно-правового регулювання.

Формами організації освітнього процесу з навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» є навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи. Видами навчальних занять виступають: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації під керівництвом викладачів.

Зазначені мета і завдання навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» реалізуються у темах практичних занять, які послідовно розкривають теоретичні поняття, нормативні положення та правові інститути, що властиві для правовідносин із забезпечення продовольчої безпеки та відображають їх специфіку.

Виконання зазначених завдань та досягнення мети навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» передбачає активну роботу студентів із вивчення рекомендованої літератури, нормативних актів, міжнародних нормативно-правових актів, організацію роботи міжнародних, міжурядових організацій, періодичних видань та матеріалів судової практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» студенти повинні:

– **знати та розуміти** стан та основні проблеми науки права продовольчої безпеки з таких питань: історичний розвиток правового регулювання відносин у сфері забезпечення продовольчої безпеки; системоутворюючі категорії права продовольчої безпеки, їх сутність; поняття, зміст та значення правовідносин із забезпечення продовольчої безпеки; правове забезпечення глобальної продовольчої безпеки; особливості інституційно-функціонального забезпечення продовольчої безпеки на міжнародному та регіональному рівнях; універсальні та спеціалізовані міжнародні організації як суб'єкти забезпечення

продовольчої безпеки на глобальному та регіональному рівнях; міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки в рамках Світової Організації Торгівлі; правові засади гарантування продовольчої безпеки в ЄС, Спільна аграрна політика ЄС; міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки у зонах військових конфліктів та стихійних лих; міжнародно-правові засади сталого розвитку агросфери як передумови забезпечення продовольчої безпеки; міжнародно-правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції як основи забезпечення продовольчої безпеки, виробництва та обігу органічних продуктів харчування; основи міжнародно-правового забезпечення біобезпеки при виробництві продуктів харчування; правове забезпечення продовольчої безпеки в США, Канаді, Японії; правові засади вирішення продовольчої проблеми в країнах Африки та Латинської Америки.

– **вільно орієнтуватися** у системі права продовольчої безпеки;

– **уміти** аналізувати критерії та індикатори продовольчої безпеки, визначати загрози продовольчій безпеці та обирати шляхи і способи їх подолання; застосовувати норми права у сфері безпечності та якості сільськогосподарської продукції як основи продовольчої безпеки; підбирати та узагальнювати нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері забезпечення продовольчої безпеки, з метою критично-конструктивного їх оцінювання; складати правові документи при забезпеченні продовольчої безпеки; надавати оцінку правовим ситуаціям та формулювати теоретичні і практичні підходи у сфері правового забезпечення продовольчої безпеки; самостійно поповнювати знання та використовувати їх в практиці застосування аграрного та іншого законодавства у сфері права продовольчої безпеки; використовувати дані науки права продовольчої безпеки для вирішення професійних завдань; демонструвати уміння формулювати нові гіпотези та розв'язувати наукові проблеми у сфері права продовольчої безпеки; аргументувати власну точку зору щодо прийнятого за конкретним завданням рішення.

Оцінювання рівня знань студентів з навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» здійснюється протягом семестру на основі результатів поточного (модульного) контролю і

підсумкового контролю. Підсумковою формою контролю є залік за результатами практичних занять.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/ п	Дата проведе ння (згідно розклад у)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усьо го	У тому числі		
				Лек ції	Практич ні заняття, семінарс ькі занятт я, колокви ми тощо	Самості йна робота
		Модуль 1. Загальні засади міжнародно- правового забезпечення продовольчої безпеки				
		<i>Тема 1.</i> Історичний розвиток та загальна характеристика міжнародно- правового регулювання відносин із забезпечення		2	2	3

		продовольчої безпеки				
		Тема 2. Системоутворюючі категорії права продовольчої безпеки		2	2	3
		<i>Разом</i>	14	4	4	6
		Модуль 2. Інституційно-функціональне забезпечення продовольчої безпеки на міжнародному та регіональному рівнях				
		Тема 1. Правове забезпечення глобальної продовольчої безпеки. Глобальний індекс ПБ		2	2	3
		Тема 2. Універсальні та спеціалізовані міжнародні організації як суб'єкти забезпечення продовольчої безпеки на		2	2	3

		глобальному та регіональному рівнях				
		Тема 3. Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки в рамках Світової організації торгівлі		2	2	3
		Тема 4. Правові засади гарантування продовольчої безпеки в ЄС. Спільна аграрна політика ЄС.			2	2
		Тема 5. Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки у зонах військових конфліктів та стихійних лих.				4
		<i>Разом</i>	29	6	8	15
		Модуль 3. Система засобів забезпечення глобальної				

		продовольчої безпеки				
		Тема 1. Міжнародно-правові засади сталого розвитку агросфери як передумова забезпечення продовольчої безпеки		2	2	3
		Тема 2. Міжнародно-правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції як основи забезпечення продовольчої безпеки.		2	2	3
		Тема 3. Правові засади виробництва та обігу органічної продукції та продуктів харчування		2	2	3
		Тема 4. Основи міжнародно-правового забезпечення біобезпеки при		2	2	3

		виробництві продуктів харчування				
		<i>Разом</i>	26	8	6	12
		Модуль 4. Порівняльно- правові аспекти права продовольчої безпеки				
		Тема 1. Правове забезпечення продовольчої безпеки в США та Канаді		2	2	3
		Тема 2. Правові основи забезпечення продовольчої безпеки в Японії			2	3
		Тема 3. Правові засади вирішення продовольчої проблеми в країнах Африки та Латинської Америци		2	2	3
		<i>Разом</i>	21	6	6	9
		Усього годин / кредитів ECTS	90/3	22	26	42

*Затверджено на засіданні кафедри
земельного та аграрного права*

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ»

Модуль 1. Загальні засади правового забезпечення продовольчої безпеки

Історичний розвиток та загальна характеристика міжнародно-правового регулювання відносин у сфері продовольчої безпеки. Продовольчі кризи у розвитку людства. Право на безпечне харчування й на захист від голоду: поняття та гарантії. Продовольча безпека як об'єкт правового регулювання. Продовольча безпека в системі національної та глобальної безпеки. Поняття та ознаки продовольчої безпеки. Функції продовольчої безпеки. Рівні продовольчої безпеки.

Право продовольчої безпеки в системі права України: поняття та зміст. Предмет права продовольчої безпеки. Принципи права продовольчої безпеки. Система права продовольчої безпеки. Зв'язок права продовольчої безпеки з іншими галузями права України. Основні категорії права продовольчої безпеки. Індикатори та критерії забезпечення продовольчої безпеки. Продовольча незалежність. Загрози продовольчій безпеці та їх класифікація. Моніторинг продовольчої безпеки. Система засобів забезпечення продовольчої безпеки.

Модуль 2. Інституційно-функціональне забезпечення продовольчої безпеки на міжнародному та регіональному рівнях

Глобальна продовольча криза: передумови і наслідки. Всесвітня продовольча безпека та чинники, які на неї впливають. Римська декларація “Про всесвітню продовольчу безпеку”.

Оцінка стану продовольчої безпеки у світі. Глобальний індекс продовольчої безпеки, його структура.

Поняття інституційно-функціонального забезпечення продовольчої безпеки. Класифікація інституцій забезпечення продовольчої безпеки. Універсальні та спеціалізовані міжнародні організації як суб'єкти забезпечення продовольчої безпеки на глобальному та регіональному рівнях.

Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки у рамках ООН та її спеціалізованих установ. Всесвітня продовольча програма (ВПП) та її роль у забезпеченні продовольчої безпеки. Продовольча і сільськогосподарська організація (ФАО) як суб'єкт забезпечення продовольчої безпеки. Міжнародні фінансові організації та їх роль у забезпеченні продовольчої безпеки. Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку як спеціалізована інституція в галузі забезпечення продовольчої безпеки. Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки в рамках Світової організації торгівлі (СОТ). Правові засади гарантування продовольчої безпеки в ЄС. Спільна Аграрна Політика Європейського Союзу.

Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки у зонах військових конфліктів та стихійних лих.

Модуль 3. Система засобів забезпечення глобальної продовольчої безпеки

Історія формування стратегії сталого розвитку. Загальні правові засади сучасного сільськогосподарського виробництва. Україна як гарант глобальної продовольчої безпеки.

Міжнародно-правові засади сталого розвитку агросфери як передумова забезпечення продовольчої безпеки. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 р.».

Політика сталого розвитку на засадах зеленої економіки. Європейська зелена угода EU Green Deal. Стратегія «*From Farm to Fork*». Заходи забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва.

Міжнародно-правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції як основи забезпечення продовольчої безпеки. Законодавство ЄС у сфері забезпечення якості і безпечності харчової продукції.

Кодекс Аліментаріус. Біла книга щодо безпеки харчових продуктів. Міжнародно-правові вимоги щодо стандартизації і сертифікації харчових продуктів.

Правові засади впровадження системи безпечності харчових продуктів НАССР.

Екологізація аграрного виробництва як засіб забезпечення продовольчої безпеки.

Правові засади виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини. Галузі органічного виробництва та вимоги до їх ведення. Сертифікація органічного виробництва. Маркування органічних продуктів харчування.

Міжнародно-правові основи біобезпеки при виробництві продовольства. Використання ГМО при виробництві сільськогосподарської продукції в контексті забезпечення продовольчої безпеки. Державна реєстрація ГМО. Захист права на безпечне харчування: міжнародно-правові засади.

Модуль 4. Порівняльно-правові аспекти права продовольчої безпеки

Правові основи забезпечення продовольчої безпеки в США. Механізм стратегічного державного регулювання агропродовольчої системи США. Підтримка розвитку аграрного сектора у США як інструмент забезпечення продовольчої безпеки. Механізм фінансування цільових програм у сфері сільського господарства та продовольчої безпеки.

Правове забезпечення продовольчої безпеки Канади. Правові основи функціонування Канадського Плану дій щодо продовольчої безпеки: національна програма стабілізації чистого доходу (NISA); програма уніфікації цін через Пшеничну палату; програма авансових платежів; фінансова корпорація з надання послуг сільському господарству (AFSC); Food Mail Program; «Зелений план Канади».

Правові основи забезпечення продовольчої безпеки в Японії. Корпорація з розвитку сільського господарства.

Правові засади вирішення продовольчої проблеми в країнах Африки. Стратегічна програма економічного розвитку

країн Африки – NEPAD (New Partnership for Africa's Development). Правове забезпечення продовольчої безпеки країн Африки (Мадагаскар, Кенія, Зімбабве, ПАР та Марокко). Продовольча політика ПАР.

Агропродовольча політика країн Латинської Америки. Sistema Nacional de Seguranc, a Alimentar e Nutricional – SISAN. Національна рада продовольчої безпеки Бразилії (CONSEA). Правові засади забезпечення продовольчої безпеки в Чилі, Еквадорі, Мексиці.

4. ПЛАНИ Й ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Історичний розвиток та загальна характеристика міжнародно-правового регулювання відносин із забезпечення продовольчої безпеки

Питання для обговорення

1. Етапи історичного розвитку відносин у сфері забезпечення продовольчої безпеки. Продовольчі кризи у розвитку людства.
2. Право на безпечне харчування й на захист від голоду: поняття та гарантії.
3. Продовольча безпека як об'єкт правового регулювання: поняття, ознаки та рівні.
4. Продовольча безпека в системі національної безпеки держави.
5. Функції продовольчої безпеки.
6. Сучасне сільське господарство у контексті забезпечення продовольчої безпеки.

Завдання 1

Наведіть визначення права на індивідуальну продовольчу безпеку. Якими міжнародно-правовими нормами воно

регламентовано? Назвіть його складові. Визначте, до якої групи і покоління прав людини належать дане право. Обґрунтуйте свою позицію.

Завдання 2

Використовуючи графічні методи формальної логіки (кола Ейлера), складіть схему співвідношення між поняттями «національна безпека» і «продовольча безпека».

Завдання 3

Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:

1) Тенденції розвитку відносин у сфері забезпечення продовольчої безпеки та їх правового регулювання в умовах глобалізації.

2) Поняття і роль продовольчої безпеки як елемента національної безпеки держави в умовах військової агресії.

3) Історія людства та продовольчі кризи: порівняльно-правовий аспект.

Підготуйте 2-3 питання до колег за темою вашого виступу.

Завдання 4

У спеціальній літературі, засобах масової інформації зустрічається вислів «продовольство як зброя». Як ви розумієте зміст цього поняття? Наведіть приклади застосування даної тактики з історії чи сьогодення, з національної чи світової практики. Підготуйте презентацію.

Завдання 5

Перегляньте документальний фільм «Food security - A growing dilemma» | DW Documentary за посиланням нижче. Вкажіть 5 переваг сучасного сільського господарства і 5 недоліків його ведення, що чинять вплив на стан забезпечення продовольчої безпеки.

<https://youtu.be/wu7PjKawjwI?si=ffjdbpNjzRg9e8CV>

Завдання 6

Ознайомтеся з визначеннями поняття «продовольча безпека», закріпленими:

- Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України»: «2.13. Продовольча безпека - захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>) (ст. 2);

- Декларацією Всесвітнього саміту із продовольчої безпеки (Рим, 16-18 листопада 2009 р.): «Продовольча безпека існує, коли всі люди завжди мають фізичний, соціальний та економічний доступ до достатньої кількості безпечного та поживного продовольства для задоволення своїх дієтичних потреб та харчових вподобань для ведення активного та здорового життя. Чотирма основами продовольчої безпеки є наступні: наявність, доступність, використання та стабільність, Аспект, що стосується поживності, є невід'ємною частиною концепції продовольчої безпеки».

https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summit2009/declaration.shtml

Яке з наведених визначень продовольчої безпеки краще відображає сутність даного поняття? Аргументуйте свою точку зору. Наведіть ознаки продовольчої безпеки як правової категорії.

Список нормативно-правових актів та літератури

Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

Батигіна О.М. Продовольча безпека: історія розвитку та сучасний стан правового регулювання. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: кол. моногр. / за ред. А.П. Гетьмана та Т.В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 154-179.

Волченко Н.В. Міжнародно-правове регулювання захисту права на індивідуальну продовольчу безпеку в межах ФАО. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 308-311. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2022/77.pdf

Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: моногр. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Харків: «ФОП Шевченко С.О.», 2013. 326 с.

Курман Т.В. Щодо поняття та ознак продовольчої безпеки. *Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України*: Серія «Право». Част. 1 / Ред. кол.: Д.О. Мельничук (гол.) та ін. К.: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, 2011. Вип. 167. Ч. I. С. 121-128.

Курман Т.В. Організаційно-правові засади забезпечення продовольчої безпеки в Україні. *Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення*: моногр. / за ред. А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. С. 221-270.

Курман Т.В. Поняття, ознаки, основні категорії та принципи продовольчої безпеки. *Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України*: моногр. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Харків: «ФОП Шевченко С.О.», 2013. С. 9-36.

Курман Т.В. Поняття, ознаки, основні категорії та принципи продовольчої безпеки України *Правові засади екологічної та продовольчої безпеки: проблеми імплементації міжнародних стандартів*: матер. Дискусійної панелі Першого Харк. міжнар. юрид. форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі» (м. Харків, 3-6 жовт. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 87-103.

Курман Т.В., Туева О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посібник. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Лушпаєв С.О. Поняття продовольчої безпеки за законодавством зарубіжних держав. *Форум права*. 2015. С. 135-142.

Продовольча безпека в умовах сучасних викликів: національно-правовий та міжнародний аспекти: зб. матеріалів та тез доп. учасників Дискусійної панелі VI Харківського міжнар. юрид. форуму (м. Харків, 07 жовтня 2022 р.) / за ред. Т. В. Курман, В. П. Станіславського. Харків: Юрайт, 2022. 128 с.

Трегобчук В.М. Продовольча безпека в контексті національної безпеки держави. К.: Ін-т економіки НАН України, 1999. 56 с.

Харитоновна Т.Є., Григор'єва Х.А. Продовольча безпека в умовах воєнних конфліктів сучасності: правовий досвід іноземних держав. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 287-291. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/65.pdf

Our common future: Report of the international commission on environment and development (МКОСР): per. s angl. М.: Progress, 1989. 376 p.

Римська Декларація про всесвітню продовольчу безпеку і План дій Всесвітньої зустрічі на вищому рівні з проблем продовольства, Рим, 13 листопада 1996 р. Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй. URL: http://www.rau.su/observer/N3-4_97/019.htm.

Flash appeal Ukraine 2022. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. 2022. 39 p. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine%20Flash%20Appeal%202022.pdf>.

Agriculture and biodiversity, growing with nature. URL: <https://youtu.be/MkhMkKIppZQ?si=6VuwG9wIcorDv9nh>

Тема 2. Системоутворюючі категорії права продовольчої безпеки

Питання для обговорення

1. Поняття права продовольчої безпеки та його місце в системі права.
2. Предмет права продовольчої безпеки (Правовідносини із забезпечення продовольчої безпеки).
3. Принципи права продовольчої безпеки.
4. Система права продовольчої безпеки.
5. Індикатори та критерії продовольчої безпеки. Продовольча незалежність.
6. Загрози продовольчій безпеці: поняття та класифікація.
7. Моніторинг продовольчої безпеки.

8. Система та класифікація заходів забезпечення продовольчої безпеки.

Завдання 1

Використовуючи графічні методи формальної логіки (кола Ейлера), складіть схему співвідношення між поняттями «право продовольчої безпеки», «конституційне право», «аграрне право», «система права».

Завдання 2

Розгляньте наведені приклади й визначте, чи відповідає стан забезпечення продовольчої безпеки нормативно встановленим показникам:

1) середньодобова енергетична цінність раціону у родині пенсіонера Петренка складає 2250 ккал, при цьому отримання 1800 ккал забезпечується за рахунок споживання продуктів харчування рослинного походження (круп, рослинної олії, хлібобулочних виробів, овочів тощо);

2) достатність запасів зерна у державних ресурсах відповідає 4 місяцям споживання населенням Київської області;

3) рівень імпорту фуражного зерна склав 60 відсотків за поточний рік, 73% — відмічався по групі «риба і рибопродукти».

Завдання 3

Складіть таблицю «Класифікація загроз продовольчій безпеці» з наведенням: виду загроз; прикладів загроз цього виду з національної чи міжнародної практики; переліку нормативно-правових актів, що формують механізм захисту від вказаного виду загроз (за наявності).

Завдання 4

За допомогою викладача розділіться на групи по 2-3 студенти. Завдання для кожної групи:

1) дослідити систему заходів забезпечення продовольчої безпеки;

2) визначити, які з перелічених заходів є вагомішими для забезпечення продовольчої безпеки держави;

3) довести, які заходи, на вашу думку, є пріоритетними для забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

Обґрунтуйте свою позицію.

Завдання 5

Підготуйте презентацію на одну із запропонованих тем:

1) Система принципів права продовольчої безпеки: сучасний стан та перспективи розвитку.

2) Загрози продовольчій безпеці: національний та міжнародно-правовий аспекти.

3) Організаційно-правові заходи забезпечення продовольчої безпеки: практика України і світу.

Презентація має містити не менше 10 слайдів.

Підготуйте 2-3 питання до колег за темою вашого виступу.

Список нормативно-правових актів та літератури

Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Деякі питання продовольчої безпеки: постанова КМУ від 5 грудня 2007 р. № 1379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р., № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>

Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.09.2017 р. № 1073. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-17#Text>

Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.

Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: моногр. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Харків: «ФОП Шевченко С.О.», 2013. 326 с.

Гребенюк М. Правовий аспект співвідношення понять “продовольча незалежність” та “продовольча безпека”. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 5. С. 35–38.

Залізнюк В. П. Оцінка індикаторів продовольчої безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С.128-133. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2019/22.pdf

Заходим М.В. Продовольча безпека та її місце у структурі економічної безпеки держави. *Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал*. Вип.1. 2022. URL:<http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/885>

Курман Т.В. Агробізнес та продовольча безпека: загрози та проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 148-154.

Курман Т. В. Право продовольчої безпеки: еволюція та перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 263-265. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/61>

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посібник. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Tetiana V. Kurman, Oleksandr V., Oksana M. Tuieva. The legal foundations of food safety as a means of providing public health in globalization. *Wiadomości Lekarskie*. 2019, tom LXXII, nr 12 cz. II. p. 2626-2630.

Лушпаєв С.О. Правові засади продовольчої безпеки України: автореф. дис. ... к.ю.н., спец-ть: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків, 2014. 19 с.

FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO (2022). The State of Food Security and Nutrition in the World 2022. Repurposing food and agricultural policies to make healthy diets more affordable. Rome, FAO. 232 p

FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO (2021). The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food

systems for food security, improved nutrition and affordable healthy diets for all. Rome, FAO. 240 p.

World food situation. Available at:
<https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

Hlobalna prodovolcha kryza cherez rf. Available at:
<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3544229-globalnaprodovolca-kryza-cerez-rf-ukraina-zapuskae-komunikacijnu-kampaniu.html>

Vyklyky dlia prodovolchoi bezpeky: shcho proponuie SOT. Available at:
<https://www.eurointegration.com.ua/experts/2022/10/17/7148819/>

The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. Urbanization, agrifood systems transformation and healthy diets across the rural–urban continuum.
<https://www.fao.org/3/cc3017en/online/cc3017en.html>

Тема 3. Правове забезпечення глобальної продовольчої безпеки. Глобальний індекс продовольчої безпеки

Питання для обговорення

1. Глобальна продовольча криза: передумови, прояви та наслідки.
2. Всесвітня продовольча безпека та чинники, що її формують.
3. Оцінка стану продовольчої безпеки у світі. Глобальний індекс продовольчої безпеки, його структура. Global Food Security Index and Global Food Security Solutions.
4. Правові основи забезпечення глобальної продовольчої безпеки: міжнародний аспект. Римська декларація «Про всесвітню продовольчу безпеку».
5. Імплементация національного законодавства у контексті забезпечення продовольчої безпеки.

Завдання 1

За допомогою викладача розділіться на групи по 2-3 студенти. Визначте і класифікуйте загрози світовій продовольчій безпеці у

сучасних умовах (кліматичні, демографічні, урбаністичні, військові та ін.). Завдання для кожної групи:

1) обрати один вид загроз для світової продовольчої безпеки;

2) запропонувати власне бачення способів їх подолання на міжнародному та національному рівнях.

Обґрунтуйте свою позицію.

Завдання 2

Проаналізуйте місце України, за останні 9 років, у рейтингу Глобальної продовольчої безпеки за Глобальним індексом продовольчої безпеки. Які чинники впливають на позиції України в Глобальному індексі продовольчої безпеки?

Завдання 3

Ознайомтеся із *Global Food Security Index* та проєктами *Global Food Security Solutions*. Проаналізуйте показники продовольчого індексу окремих країн і наведіть міркування, чим вони обумовлені.

Завдання 4

Підготуйте презентацію на одну із запропонованих тем:

1) Всесвітнє сховище «судного дня» (*Svalbard Global Seed Vault*)

2) «Grain from Ukraine».

3) Глобальна продовольча криза: причини і наслідки.

Презентація має містити не менше 10 слайдів.

Підготуйте 2-3 питання до колег за темою вашого виступу.

Список нормативно-правових актів та літератури

Глуценко С.І. Окремі аспекти міжнародно-правового регулювання сільського господарства для забезпечення продовольчої безпеки під час війни в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. №8. 2022. С. 563-566. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/128.pdf

Загроза продовольчій безпеці світу. Мінагрополітики. 23 листопада 2023 р., URL: <https://mfa.gov.ua/zagroza-prodovolchij-bezpeci-svitu>

Курман Т. В. Продовольча безпека: проблеми правового забезпечення в умовах глобалізації і воєнного стану. *Продовольча безпека в умовах сучасних викликів: національно-правовий та міжнародний аспекти*: зб. матер. та тез доп. учасн. Дискусійної панелі VI Харківського міжнар. юрид. форуму (м. Харків, 07 жовтня 2022 р.) / за ред. Т. В. Курман, В. П. Станіславського. Харків: Юрайт, 2022. С. 64–68

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посібник. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Кучечук Л.В. Світова продовольча безпека: тенденції та виклики. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Вип. 16. 2022. С. 34-40. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2022-16-04>.

Новіков Є.Ю. Забезпечення глобальної продовольчої безпеки в умовах прискорених кліматичних змін. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/64963/22-Novikov.pdf?sequence=1>

Римська Декларація про всесвітню продовольчу безпеку і План дій Всесвітньої зустрічі на вищому рівні з проблем продовольства, Рим, 13 листопада 1996 р. URL: http://www.rau.su/observer/N3-4_97/019.htm.

Родінова Н.Л., Дергач А.В., Гудзь Г.О. Світова продовольча криза як наслідок російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. Вип. 40. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-25>

Харитоновна Т.Є., Григор'єва Х.А. Продовольча безпека в умовах воєнних конфліктів сучасності: правовий досвід іноземних держав. *Юридичн. наук. електр. журнал*. Вип. 2. 2023. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/65.pdf

Breisinger C., Diao X., Dorosh P., Mbutia J., Omune L., Oseko E.O., Pradesha A., Smart J., Thurlow J. (2022) Kenya: Impacts of the Ukraine and Global Crises on Poverty and Food Security. Global crisis: country series. International Food Policy Research Institute, Washington, DC, 12 p.

Food and Agriculture Organization of the United Nations International Fund for Agricultural Development, United Nations Children's Fund United Nations World Food Program, World Health Organization Rome, 2022. 260 с. (Foreword, vi)

Global Food Security Index, GFSI. URL: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/>

Global Food Security Solutions. URL: https://ifdc.org/?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA-yOsBhAAEiwAIWR0TUEh-RQ7AR56YgesT1895-O3rgupFQQ8p0Yb5OKi2SkJLcRv2JaYNBoCp5QQAvD_BwE

Sietze Vellema. Greetje Schouten. Peter Knorringa. Connecting the Concepts of Frugality and Inclusion to Appraise Business Practices in Systems of Food Provisioning: A Kenyan Case Study/ *Journal of Agricultural and Environmental Ethics* (2023) 36:16
URL: <https://doi.org/10.1007/s10806-023-09913-x>.

URL: <https://api.hub.ifdc.org/server/api/core/bitstreams/127eff75-e2f5-4a85-b01a-fd8ed4dba170/content>

2SCALE: Year Four Narrative Progress Overview. URL: <https://api.hub.ifdc.org/server/api/core/bitstreams/84d778ad-8731-4c0c-8b90-06c782471e55/content>

IFDC 2022 ANNUAL REPORT. URL: <https://hub.ifdc.org/handle/20.500.14297/2249>

Тема 4. Універсальні та спеціалізовані міжнародні організації як суб'єкти забезпечення продовольчої безпеки на глобальному та регіональному рівнях

Питання для обговорення

1. Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки у рамках ООН та її спеціалізованих установ.
2. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).
3. Всесвітня продовольча програма (United Nations World Food Programme, WFP): поняття і цілі.

4. Міжнародні фінансові організації та їх роль у забезпеченні продовольчої безпеки (International Fund for Agricultural Development, IFAD; The World Bank; International Monetary Fund, IMF).

5. Регіональні міжнародні організації як суб'єкти забезпечення продовольчої безпеки (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD; Європейське агентство з безпечності харчових продуктів).

Завдання 1

Розташуйте у правильній відповідності функції міжнародних організацій:

1. Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (ФАО);	а) організація, яка очолює міжнародні зусилля у поліпшенні харчування і боротьбі з голодом;
2. Всесвітня продовольча програма (ВПП);	б) організація не кредитує конкретні проекти, а надає фінансову допомогу державам-членам, які перебувають у кризовому становищі з метою відновлення економічної стабільності;
3. Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку; (МФСР)	в) гуманітарна організація ООН, яка надає продовольчу допомогу найуразливішій частині населення в найкритичніші моменти життя;
4. Міжнародний валютний фонд; (МВФ)	г) міжнародна фінансова організація, яка здійснює фінансування інвестиційних проектів розвитку в приватному та державному секторах, надає технічну допомогу;
5. Європейський банк реконструкції та розвитку; (ЄБРР)	г) організація, яка сприяє і надає рекомендації щодо здійснення
6. Світовий банк;	

	<p>національних та міжнародних дій із збереження природних ресурсів та застосування удосконалених методів сільськогосподарського виробництва;</p> <p>д) одна з найбільших кредитно-фінансових установ, до складу якої входить Міжнародний банк реконструкції та розвитку й Міжнародна асоціація розвитку;</p> <p>е) міжнародна організація метою якої є надання продовольчої допомоги країнам, які мають низький економічний рівень розвитку або потерпали від стихійного лиха.</p> <p>є) організація, яка збирає, аналізує, тлумачить і поширює інформацію, яка стосується харчування, продовольства і сільського господарства;</p> <p>ж) кредитно-фінансова організація, яка надає пряме фінансування у вигляді позик і грантів, для реалізації проектів і програм з удосконалення виробництва продовольства в країнах-членах</p>
--	---

Завдання 2

Подивіться відео *Mission: Keep soil alive!* і проаналізуйте, яким чином міжнародні організації можуть впливати на вирішення зазначеної проблеми. Поміркуйте, яким чином ФАО впливає на

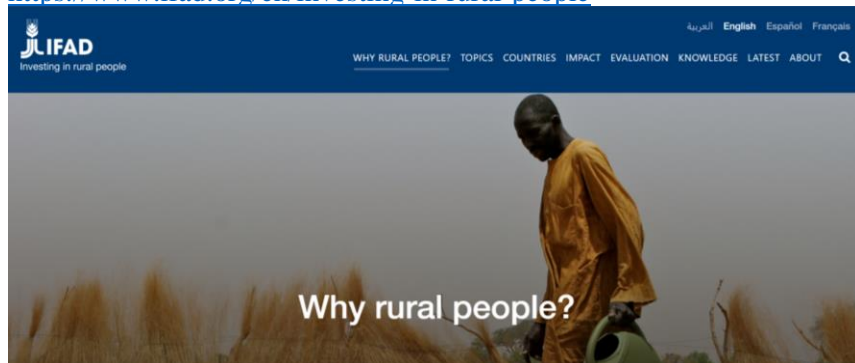
національне законодавство України та інших країн світу? Яка мета діяльності ФАО?

<https://youtu.be/M-ZlrNg0BjI?si=XyyFVVAbbf8KzN7D>

Завдання 3

Ознайомтесь із діяльністю Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку (IFAD) та наведіть аргументи головного слогану Фонду: «*Why rural people?*» Зазначте власні аргументи щодо важливості слогану на прикладі України. Оберіть один з проєктів або місій Фонду для країн світу і прокоментуйте діяльність із зазначенням прикладів.

<https://www.ifad.org/en/investing-in-rural-people>

Завдання 4

Підготуйте презентацію на одну із запропонованих тем:

- 1) Роль міжнародного співробітництва у забезпеченні продовольчої безпеки.
- 2) Ініціативи та можливості Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку.
- 3) Діяльність Всесвітньої продовольчої програми: національний та міжнародний аспект.

Презентація має містити не менше 10 слайдів.

Підготуйте 2-3 питання до колег за темою вашого виступу.

Список нормативно-правових актів
та літератури

Григор'єва Х. А. Публічне адміністрування агробізнесу в умовах війни: правовий аналіз протекційності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. С. 53-65. URL: <http://www.apdp.in.ua/v97/7.pdf>

Копиця М. А. До питання про державну підтримку та публічне адміністрування в аграрному праві України. *Вісник Київського нац.ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2020. Вип. 2 (113). 2019. № 10. С. 18–22. URL: <http://visnyk.law.knu.ua/images/articles/Kopytsya..pdf>

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посібник. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Міжнародний Фонд Сільськогосподарського Розвитку. Офіційний сайт: <http://www.ifad.org>

Організація Об'єднаних Націй URL: <https://www.un.org/en/>

Продовольча та сільськогосподарська організація ООН URL: <https://www.fao.org/home/en>

Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агенства по гарантіях інвестицій: Закон України від 03.06.1992 р. №2402-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12#Text>

Прядко А. Правовий статус Європейського органу з безпеки харчових продуктів. *Журнал Європейського і порівняльного права*. Вип. 3. 2016. С. 73-86. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pravo/article/viewFile/2980/2673>.

Цвайг Х.І. Роль Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (ФАО) у забезпеченні світової продовольчої безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. №1. 2010. С.265-271. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvse/01_2010/chispb.pdf

Офіційний сайт EFSA (Європейське агентство з безпечності харчових продуктів) URL: <http://www.efsa.europa.eu/>

FAO 1996. Rome Declaration of World Food Security and World Food Summit Plan of Action. URL: <http://www.fao.org/wfs/final>

Prosekov A.Y., Ivanova S.A. Food security: The challenge of the present. *Geoforum*. 2018. Vol. 91. P. 73–77.

Rausser G., Zilberman D. The Evolution of US Agricultural Policy. Reference Module in Food Science. 2016. doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-100596-5.02914-0>

Stephens E.C., Jones A.D., Parsons D. Agricultural systems research and global food security in the 21st century: An overview and roadmap for future opportunities. *Agricultural Systems*. 2018. Vol. 163. P. 1–6.

Loring P.A., Whitely C. Food Security and Food System Sustainability in North America. *Encyclopedia of Food Security and Sustainability*. 2019. Vol. 3. P. 126–133.

Ford J.D., Macdonald J.P., Huet C., Statham S., MacRury A. Food policy in the Canadian North: Is there a role for country food markets? *Social Science & Medicine*. 2016. Vol. 152. P. 35–40.

Тема 5. Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки в рамках Світової Організації Торгівлі

Питання для обговорення

1. Міжнародна торгівля як засіб забезпечення глобальної продовольчої безпеки.
2. Світова організація торгівлі (World Trade Organization, WTO): історія створення, правові засади, принципи діяльності, функції та основні цілі.
3. Світова організація торгівлі: структура та органи, які забезпечують діяльність, країни-члени СОТ та їх взаємодія.
4. Угода СОТ «Про технічні бар'єри в торгівлі».
5. Угода СОТ «Про санітарні та фітосанітарні заходи».
6. Місце і предмет регулювання Угоди «Про сільське господарство» в системі права СОТ.
7. Співробітництво України зі Світовою організацією торгівлі.

Завдання 1

Україна подала позов проти Угорщини до СОТ щодо торгових обмежень стосовно сільськогосподарської продукції. У позовній заяві було зазначено про порушення прав та національних інтересів України в торговельно-економічній сфері в рамках СОТ через невизнання Угорщиною сертифікатів відповідності сільськогосподарської продукції. Угорщиною було застосовано процедуру оцінки відповідності таким чином, що умови доступу до ринку українських товаровиробників були не однаковими, дискримінаційними для України.

Якими угодами регулюється торгівля між учасниками СОТ? Який порядок врегулювання спорів в рамках СОТ? Визначте етапи розгляду спорів у СОТ.

Завдання 2

Ознайомтеся з положеннями Закону України від 24.06.2004 року «Про державну підтримку сільського господарства України». Складіть таблицю видів державної підтримки національних аграрних товаровиробників. Підготуйтеся до усної відповіді на питання: *який вид державної підтримки, на вашу думку, є найбільш ефективним для забезпечення продовольчої безпеки держави? Як визначені Законом заходи державної підтримки сільського господарства співвідносяться із вимогами передбаченими угодою СОТ «Про сільське господарство»? Які заходи державної підтримки не передбачені Законом могли б позитивно вплинути на стан продовольчої безпеки України?*

Завдання 3

Ознайомтеся з положеннями Угоди СОТ «Про сільське господарство». Розташуйте запропоновані заходи державної підтримки по відповідних «скриньках».

Жовта	Блакитна	Зелена

Державні виплати на розвиток депресивних сільських регіонів; пільговий кредитний режим для аграрних товаровиробників; дотації на наукові дослідження у рослинництві

та тваринництва; фінансування страхування врожаїв; списання боргів; фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища; дотації за скорочення посівних площ; адміністративне регулювання цін на сільськогосподарську продукцію; фінансування заходів із контролю за безпечністю сільськогосподарської продукції; бюджетне фінансування заходів, спрямованих на обмеження перевиробництва окремих видів сільськогосподарської продукції; часткове списання лізингових платежів; фінансування ветеринарних та фітосанітарних заходів; звільнення від оподаткування; позабюджетне фінансування аграрних товаровиробників; державні дотації на утримання соціальних та інфраструктурних об'єктів у сільській місцевості.

Завдання 4

Підготуйте презентацію на одну із запропонованих тем:

1) Дохійський раунд переговорів СОТ: питання сільського господарства.

2) Основоположні принципи функціонування СОТ.

3) СОТ та правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції в Україні

Презентація має містити не менше 10 слайдів.

Підготуйте 2-3 питання до колег за темою вашого виступу.

Список нормативно-правових актів та літератури

Гончар Д.Р. Роль та місце СОТ у регулюванні торговельних відносин між країнами на сучасному етапі розвитку міжнародної торгівлі: матер. Норвезько-Української конференції, присвяч. діяльності Ф. Нансена в Україні у 1921–1922 р.р., (Харків, 10–11 жовт. 2019 р.) / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна; Посольство Норвегії в Україні. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2019. URL: [http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/14971/2/Honchar tezy%20%281%29%20%282%29.pdf](http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/14971/2/Honchar%20tezy%20%281%29%20%282%29.pdf)

Домовленість про правила та процедури вирішення спорів: Додаток 2 до Угоди про заснування СОТ від 15.04.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#Text

Духневич А. В. Світова організація торгівлі (СОТ) – основа правової системи міжнародної торгівлі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 3. С. 1–5.

Духневич А.В. Механізм врегулювання суперечок в рамках СОТ. *Наук. вісник Ужгородського ун-ту*. Вип. 15. 2011. С. 106-109. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17408/1/MEXANIZM%20ВРЕГУЛЮВАННЯ%20СУПЕРЕЧОК%20В%20РАМК АХ%20СОТ.pdf>.

Кучечук Л.В. Світова продовольча безпека: тенденції та виклики. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Вип. 16. 2022. С. 34-40. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2022-16-04>.

Панченко В.В. Проблеми організаційно-правового забезпечення продовольчої безпеки у зарубіжних країнах. *Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України*: монографія / О.М. Батигіна, В.М. Жушман, В.М. Корнієнко та ін. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Х.: Право, 2013. 326 с.

Полухович Л.І. Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації в Україні у контексті вимог СОТ: моногр. Київ: Вид-ць О.М.Ешке, 2014. 208 с.

Переговори Дохійського раунду СОТ: питання, які стосуються сільського господарства. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/trade_policy/28.03.2013_presentations/0000019100-DohaRoundPaper.pdf

Багатостороння угода від 20.06.2000, «Угода про технічні бар'єри в зоні вільної торгівлі». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU00048т>

Угода про застосування санітарних і фітосанітарних заходів СОТ; Угода, Міжнародний документ від 15.04.1994 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_006#Text

Угода про сільське господарство СОТ; Угода, Міжнародний документ від 15.04.1994 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_005#Text

DS621 Slovak Republic — Measures concerning agricultural products from Ukraine

DS620 Hungary — Measures concerning agricultural products from Ukraine

DS619 Poland — Measures concerning agricultural products from Ukraine

World Trade Statistical Review/. URL:
https://wto.hse.ru/data/2018/08/01/1152222391/wts2018_e.pdf

Тема 6. Правові засади гарантування продовольчої безпеки в ЄС. Спільна аграрна політика ЄС.

Питання для обговорення

1. Основні етапи розвитку Спільної аграрної політики ЄС, цілі та напрями.
2. Продовольча політика ЄС як складова САП.
3. Принципи продовольчого права ЄС.
4. Інституції ЄС у сфері продовольчої безпеки.
5. Законодавство ЄС у сфері гарантування продовольчої безпеки.

Завдання 1

За допомогою інтернет-джерел підготуйте відповіді на наступні питання:

- *Що являє собою Спільна аграрна політика ЄС?*
- *Коли вона виникла і які етапи пройшла у своєму розвитку?*
- *Якими є її цілі?*
- *Чи є гарантування продовольчої безпеки метою САП ЄС?*
- *Які акти законодавства ЄС врегульовують відносини у сфері забезпечення продовольчої безпеки?*
- *Які законодавчі акти у цій сфері прийнято в окремих державах-членах ЄС?*
- *В яких напрямках має відбуватися адаптація чинного законодавства України до вимог права ЄС щодо державної аграрної політики?*

Завдання 2

Проаналізуйте періодизацію розвитку Спільної аграрної політики (САП) ЄС. Визначте значення САП для розвитку інтеграції ЄС та формування спільного ринку сільськогосподарської продукції.

Завдання 3

Спільна аграрна політика ЄС викладена у таких нормативних документах *acquis* ЄС:

- Регламенті ЄС 2021/2115 від 2 грудня 2021 року, яким встановлюються правила підтримки національних стратегічних планів, які розробляються країнами-членами ЄС в рамках Спільної аграрної політики (CAP Strategic Plans) і фінансуються Європейським фондом гарантування сільського господарства (EAGF, European Agricultural Guarantee Fund) та Європейським сільськогосподарським фондом для сільського розвитку (EAFRD, European Agricultural Fund for Rural Development),
- Регламенті ЄС 2021/2116 від 2 грудня 2021 року щодо фінансування, управління та моніторингу Спільної аграрної політики,
- Регламенті ЄС 2021/2117 від 2 грудня 2021 року, яким вносяться зміни та доповнення до Регламенту ЄС 1308/2013, що встановлює спільну організацію ринків сільськогосподарських продуктів,
- Регламенту ЄС 1151/2012 щодо схем забезпечення якості для сільськогосподарських та харчових продуктів, Регламенту ЄС 251/2014 щодо визначення, припису, представлення, маркування та захисту географічних назв ароматизованих винних продуктів та Регламенту ЄС 228/2013, яким встановлюються спеціальні заходи для сільського господарства у віддалених регіонах ЄС.

Заповніть таблицю із поясненнями щодо напрямів Спільної аграрної політики ЄС в рамках прийнятих Регламентів ЄС щодо забезпечення продовольчої безпеки.

<ul style="list-style-type: none">• Регламент ЄС 2021/2115• Регламент ЄС 2021/2116• Регламент ЄС 2021/2117• Регламент ЄС 1151/2012	Які заходи та програми передбачені за кожним напрямом САП ЄС що	Гармонізація національного законодавства України в рамках САП щодо
---	--	---

	<i>стосуються забезпечення продовольчої безпеки.</i>	<i>зазначених напрямів, що стосуються забезпечення продовольчої безпеки.</i>
Спільні вимоги і типи допомоги		
Безпечність харчових продуктів		
Підтримка окремих галузей		
Розвиток сільських територій		
Фінансове забезпечення		
Вимоги до національного стратегічного плану		

Завдання 4

Підготуйте презентацію на одну із запропонованих тем:

- 1) Етапи та основні засади реформи МакШеррі.
- 2) Програма реформування Спільної аграрної політики "Agenda 2000".
- 3) Програма розвитку Спільної аграрної політики - "Health Check" 2008.

Презентація має містити не менше 10 слайдів.

Підготуйте 2-3 питання до колег за темою вашого виступу.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 1. Ст. 17.

Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24 червня 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 49. Ст. 527.

Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України від 11 серпня 2021 р. № № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#n2>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану : Закон України від 24 березня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>.

Бородіна О. М. Убезпечення сільського розвитку життя: європейська політика, орієнтири для України. Економіка АПК. 2020. № 2. С. 20-33.

Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / О.В. Білінська та ін.; за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Київ: О.М. Ешке, 2014. 265 с.

Нова Спільна сільськогосподарська політика ЄС на 2023-2027 роки. URL: <https://ukragroconsult.com/news/nova-spilna-silskogospodarska-polityka-yes-na-2023-2027-roky/>

Петренко Н. Періодизація розвитку Спільної аграрної Спільної аграрної політики ЄС. Юридичний вісник. Вип. 4. 2018. С.106-114. URL: <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/518>.

Право продовольчої безпеки: навч. посібн. Харків: Юрайт, 2021, 92 с.

Ризики прийняття закону України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану для довкілля. URL: <http://epl.org.ua/eco-analytics/ryzyky-pryjnyattyzakonu-ukrayiny-shhodo-stvorennya-umov-dlyazabezpechennya-prodovolchoyi-bezpeky-v-umovahvoennogo-stanu-dlya-dovkillya/>.

Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). Київ, 2022. URL: http://www.aau.org.ua/media/publications/1894/files/CAP_2023_02_10_12_36_02_818740.pdf

The coming food catastrophe. URL: <https://www.economist.com/leaders/2022/05/19/thecoming-food-catastrophe>.

Україна: План швидкого реагування, березень–грудень 2022 р. URL: <https://www.fao.org/documents/card/uk/c/CB9457UK>.

Agricultural policy monitoring and evaluation. OECD. 2018. URL: <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agricultural-policy-monitoring-andevaluation/>

Quiroga S., Suárez C., Fernández-Haddad Z., Philippidis G. Levelling the playing field for European Union agriculture: Does the Common Agricultural Policy impact homogeneously on farm productivity and efficiency? *Land Use Policy*. 2017. Vol. 68. pp. 179-188. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2017.07.057>

Kirylyuk-Dryjska E., Baer-Nawrocka A. Reforms of the Common Agricultural Policy of the EU: Expected results and their social acceptance. *Journal of Policy Modeling*. 2019. Vol. 41, Issue 4. pp. 607-622. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2019.01.003>

Price developments in the EU. DG Agriculture and Rural Development, Unit Farm Economics. European Commission, Eurostat. 2018. URL: <https://ec.europa.eu/agriculture/>

Statistical Factsheet DG Agriculture and Rural Development, Unit Farm Economics. European Commission, Eurostat. 2018. URL: https://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets_en

Bureau J.-C., Swinnen J. EU policies and global food security. *Global Food Security*. 2018. No. 16, pp. 106-115. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2017.12.001>

Тема 7. Міжнародно-правове регулювання продовольчої безпеки у зонах військових конфліктів та стихійних лих.

(тема для самостійного опрацювання)

Питання для обговорення

1. Система колективної продовольчої безпеки. Поняття та основи міжнародного гуманітарного права.
2. Міжнародно-правове співробітництво держав у забезпеченні продовольчої безпеки у зонах військових конфліктів. Голод як заборонений спосіб ведення війни.
3. Організаційно-правові засади міжнародного співробітництва держав у захисті від стихійних лих, природних та техногенних катастроф. Діяльність ООН, регіональних та міжнародних неурядових організацій з правового регулювання захисту від стихійних лих та техногенних катастроф.

4. Контроль за додержанням міжнародного гуманітарного права. Контрольна діяльність представників держав, Міжнародної комісії з установлення фактів, Державно-покровительок, Міжнародного комітету Червоного Хреста.

Список нормативно-правових актів та літератури

Конвенція про поводження з військовополоненими 1949 року (III Женевська конвенція 1949 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

Конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 року (IV Женевська конвенція 1949 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

Додатковий протокол до Женевських конвенцій 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

Грушко М.В. Окремі аспекти захисту цивільного населення в період окупації: Автономна Республіка Крим та м.Севастополь. *Право і суспільство*. 2020. №5. С. 230–238. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/5_2020/37.pdf

Ахмад З. Діяльність Організації Об'єднаних Націй щодо зменшення ризику катастроф: *матер. Міжнар. наук.-практ. конференції «Правове життя сучасної України» Нац. університету «Одеська юрид. академія»* (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2020. Т. 3. С. 52-54.

Ляшко О. О. Правова політика держави щодо тимчасово окупованих територій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 528–532. URL: http://lsej.org.ua/2_2020/144.pdf

Застосування норм міжнародного гуманітарного права в національній судовій практиці: методичний посібник для проведення одноденних тренінгів / Упоряд.: М. Єлігулашвілі, Д. Свиридова, О. Семенюк, Т. Фулей. Київ: УГСПЛ, 2020.

Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право: загальний курс. МКЧХ. 2020. 396 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/>

uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf

Продовольча та екологічна безпека у війсьній і післявійсьній часи: правові виклики для України та світу: тези доп. учасників Міжнародної наук.-практ. онлайн/офлайн конференції (м. Київ, 16 вересня 2022 р.). Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2022. 299 с.

Конвенція про допомогу у випадку ядерної аварії або радіаційної аварійної ситуації. ООН 1986. URL: https://www.iaea.org/sites/default/files/publications/documents/infcircs/1986/infcirc336_rus.pdf

Guidelines for the Domestic Facilitation and Regulation of International Disaster Relief and Initial Recovery Assistance. International Committee of the Red Cross. 2007. URL: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/red-cross-crescent-movement/31st-international-conference/idrl-guidelines-en.pdf>

Тема 8. Міжнародно-правові засади сталого розвитку агросфери як передумова забезпечення продовольчої безпеки

Питання для обговорення

1. Історія формування стратегії сталого розвитку.
2. Загальні правові засади сучасного сільськогосподарського виробництва. Україна як гарант глобальної продовольчої безпеки.
3. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 р.». Глобальні цілі сталого розвитку.
4. Політика сталого розвитку на засадах зеленої економіки. Європейська зелена угода EU Green Deal. Стратегія «*From Farm to Fork*».
5. Заходи забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва: поняття, класифікація, правові основи.

Задання 1

Складіть схему взаємозв'язку складових сталого розвитку аграрного виробництва. Деталізуйте кожен з компонентів та обґрунтуйте їх необхідність.

Завдання 2

Ознайомтеся з Глобальними цілями сталого розвитку, затвердженими ООН у 2015 р. Як ви розумієте ціль № 2 «подолання голоду»? Чи не є вона тотожною з ціллю № 1 «подолання бідності»? Які з інших перелічених ЦСР пов'язані з ціллю № 2? Складіть схему взаємозв'язків проголошених ЦСР з ціллю № 2 «подолання голоду».

Завдання 3

За допомогою викладача розділіться на групи по 3-5 студентів. Ознайомтеся зі стратегічними цілями державної аграрної політики, закріпленими у Законі України від 18 жовтня 2005 р. «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року». Завдання для кожної групи:

- 1) обрати одну стратегічну ціль із вказаного Закону для дослідження;
- 2) з'ясувати її зв'язок з Глобальними цілями сталого розвитку, зокрема з такою, як подолання голоду;
- 3) дослідити систему законодавчих заходів, спрямованих на досягнення обраної групою цілі, та визначити їх ефективність/неефективність;

4) розробити пропозиції щодо найбільш ефективних шляхів досягнення обраної групою цілі державної аграрної політики.

Завдання 4

Розділіться на групи по 2-3 особи. Для кожної групи за допомогою викладача оберіть окремий вид заходів забезпечення сталого розвитку сучасного аграрного виробництва (організаційно-правові; виробничо-господарські; еколого-економічні; освітнянсько-виховні; інформаційні; соціально-етичні; ваш варіант). Завдання для кожної групи: навести переконливі аргументи (не менше 3) на користь використання даного виду заходів в досягненні Глобальних цілей сталого розвитку.

Список нормативно - правових актів та літератури

Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18.10.2005 р. № 2982 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>

Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004 – XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р.: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264 – XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

Деякі питання продовольчої безпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 р. № 1379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF>

Про затвердження Гігієнічних нормативів і регламентів безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2016 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0207-16>

Батигіна О. М. Продовольча безпека: історія розвитку та сучасний стан правового регулювання. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колект. монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 154 – 179.

Корнієнко Г. С. Агробізнес в Україні: теоретико-правові проблеми становлення та розвитку: монографія. Харків: Юрайт, 2023. 560 с.

Курман Т.В. Поняття та зміст сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. *Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні*: монографія / А. П. Гетьман, І. В. Ігнатенко, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.П. Гетьмана та М. В. Шульги. Харків: Право, 2016. С. 5 – 34.

Курман Т. В. Сталій розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: монографія. Харків: Юрайт, 2018. 376 с.

Курман Т. В. Агробізнес та продовольча безпека: загрози та проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 122 – 126.

Курман Т. В. Теоретико-правові засади економіко-екологічних заходів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. *Право і суспільство*. 2019. № 1. С. 56 – 62.

Лісова Т. В. Якісний стан земель – основа продовольчої безпеки держави. *Продовольча безпека в умовах глобальних викликів: національно-правовий та міжнародний аспекти*: збірка матер. та тез доповідей учасників дискусійної панелі VI

Харківського міжнародного юридичного форуму. (м. Харків, 7 жовтня 2022 р.). Харків, 2022. С. 69 – 71.

Онегіна В, Антощенко В. Основи глобальної продовольчої безпеки. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2022. №1 (103). С. 140 – 149.

Палапа Н. В., Дем'янюк О. С., Нагорнюк О. М. Продовольча безпека України: стан та актуальні питання сьогодення. *Агроекологічний журнал*. 2022. № 2. С. 34 – 45.

Право продовольчої безпеки: навч. посібн. / Т.В. Курман, О.М. Туєва, Харків, Юрайт, 2021, 92 с.

Як ООН підтримує Цілі сталого розвитку в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

Тема 9. Міжнародно-правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції як основи забезпечення продовольчої безпеки.

Питання для обговорення

1. Поняття якості та безпечності продуктів харчування.
2. Неякісні, небезпечні та непридатні продукти харчування.
3. Інституції Європейського Союзу у сфері забезпечення якості та безпеки харчової продукції. Бюро з питань ветеринарії та харчової продукції (FVO). Європейське агентство з безпечності харчових продуктів (EFSA).
4. Законодавство Європейського Парламенту та Ради ЄС у сфері якості харчової продукції.
5. Кодекс Аліментаріус як джерело права продовольчої безпеки.
6. Біла книга щодо безпеки харчових продуктів.
7. Міжнародно-правові вимоги щодо стандартизації і сертифікації харчових продуктів.
8. Правові засади впровадження, принципи та переваги системи безпечності харчових продуктів НАССР.

Завдання 1

Розташуйте відповідно до приналежності показники якості та безпеки харчових продуктів

А. Показник якості	1. Смак 2. Вміст ГМО 3. Тривалість зберігання
В. Показник безпеки	4. Аромат 5. Вміст механічних домішок 6. Залишки діючих речовин ветеринарних препаратів у продукції тваринного походження 7. Цукровість 8. Вміст харчових добавок 9. Колір 10. Барвники 11. Транспортабельність 12. Консистенція 13. Вміст жиру 14. Вологість 15. Вміст патогенних та/або шкідливих організмів 16. Вміст ніпратів та ніпритів 17. Вміст мікроелементів 18. Кислотність 19. Залишки гормонів та антибіотиків у продукції тваринного походження 20. Енергетична цінність

Завдання 2

Підготуйте доповідь на одну із запропонованих тем:

- 1) Система НАССР як інструмент управління безпечністю харчових продуктів.
- 2) Маркування як засіб забезпечення якості та безпечності харчових продуктів.
- 3) Кодекс Аліментаріус в системі міжнародного та національного законодавства України.

Завдання 3

Визначте завдання, які покладені на Європейське агентство з безпечності харчових продуктів:

а) розгляд спорів між торговими агентами, які виникають з приводу якості та безпеки харчових продуктів;

б) розробка і надання зацікавленим сторонам наукових висновків з питань, що стосуються безпечності харчових продуктів і кормів;

в) фінансування розробки стандартів та методик з безпеки харчових продуктів та харчових добавок;

г) здійснення рандомного контролю діяльності виробників харчових продуктів держав-членів щодо безпечності харчових продуктів;

г) розробка єдиних методологій збору та аналізу даних, що стосується моніторингу ризиків, які виникають і можуть здійснити прямий або опосередкований вплив на ефективність функціонування безпеки продуктів харчування і кормів;

д) надання громадськості зрозумілої, надійної та об'єктивної інформації щодо безпечності харчових продуктів;

е) здійснення оцінки ризиків – надання наукових, незалежних, актуальних рекомендацій щодо питань, що стосуються безпеки продуктів харчування і кормів, здоров'я і добробуту тварин, належного стану рослин, харчування населення та екологічних проблем, у тих аспектах, які відносяться до продовольчої безпеки.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про затвердження Вимог щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах Системи управління безпечністю харчових продуктів (НАССР): наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01.10.2012 р. № 590. *Офіційний вісник України*. 2012. № 81. Ст. 3290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1704-12#Text>

Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. № 771-97-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#Text>

Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 852/2004 від 29 квітня 2004 року про гігієну харчових продуктів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-04#Text

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 853/2004 від 29 квітня 2004 року про встановлення спеціальних гігієнічних правил для харчових продуктів тваринного походження. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a99#Text

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 882/2004 від 15 березня 2017р. «Про офіційний контроль, здійснюваний з метою забезпечення перевірок відповідності законодавству про харчові продукти і корми, та про правила відносно охорони здоров'я та благополуччя тварин». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/es-2017625.pdf>

Регламент 2073/2005 Комісії ЄС «Про мікробіологічні критерії для харчових продуктів». URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=080NI28743>

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 183/2005 від 12 січня 2005 р. «Про гігієну кормів». URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/244697_244762

Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Харків. Право, 2019. 416 с.

Бугера С. Поняття «якість сільськогосподарської продукції»: проблеми правової регламентації. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 9. С. 99-102.

Бугера С.І. Якість сільськогосподарської продукції: проблеми удосконалення вітчизняного законодавства на основі міжнародного досвіду. *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природо-ресурсних відносин в Україні*: колект. монографія/ відп. ред. Т.Є. Харитонова, І.І. Каракаш. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2018. С. 325.

Брулевич В. В. Безпечність харчових продуктів за законодавством України та Європейського союзу. *Судова апеляція*. 2016. №2(43). С.78.

Кайдашов В. Проблеми вдосконалення правового регулювання безпечності й якості сільськогосподарської продукції в умовах інтеграції України до міжнародних спільнот. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 11. С. 116-118.

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посібник. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Оверковська Т. Правове регулювання безпечності продуктів харчування. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С.109-114.

Оверковська Т. Правове забезпечення якості харчових продуктів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №1. С.224-227

Офіційний сайт EFSA (Європейське агентство з безпечності харчових продуктів) URL: <http://www.efsa.europa.eu/>

Туєва О.М. Особливості правового забезпечення якості та безпечності органічної сільськогосподарської продукції рослинництва і тваринництва. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія/ за заг. ред. проф. М.В. Шульги.- Харків: Юрайт, 2020.-С.230-242.URL:https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18851/1/Tueva_230-242.pdf

Тема 10. Правові засади виробництва та обігу органічної продукції та продуктів харчування

Питання для обговорення

1. Екологізація аграрного виробництва як засіб забезпечення продовольчої безпеки.
2. Міжнародна Федерація органічного сільськогосподарського руху (*International Federation of Organic Agriculture Movements(IFOAM)*): історія створення, завдання, принципи діяльності, заходи.
3. Правові засади виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини в контексті забезпечення продовольчої безпеки. Галузі органічного виробництва.
4. Особливості правового регулювання виробництва окремих видів органічної сільськогосподарської продукції та сировини.

5. Сертифікація органічного виробництва.
6. Правові вимоги щодо маркування органічних продуктів.

Завдання 1

Розділіться на дві групи: «скептиків та прихильників» органічних продуктів харчування. Наведіть переконливі аргументи на користь тверджень про переваги та ризики, пов'язані із органічною харчовою продукцією в аспекті забезпечення продовольчої безпеки.

Завдання 2

Поміркуйте, як часто ви звертаєте увагу на склад та маркування продуктів, які купуєте? Чи зустрічали ви на маркуванні знаки, які доводять органічність харчової продукції?

Які із наведених знаків маркування вказують на те, що дана продукція відповідає вимогам органічного законодавства? Чи відомі вам інші позначення органічної харчової продукції (національні, міжнародні, зарубіжні)?

Чи існує єдиний (уніфікований) світовий логотип органічної продукції?

Завдання 3

Ознайомтеся з положеннями:

1. Закону України від 10.07.2018 р. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: *Відомості Верховної Ради 2018. №36. ст.275.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
2. Постанови Кабінету Міністрів України від 23.10.2019р. Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції №970. *Офіц. вісн. України №97.* URL: *С.22. Ст.3201*
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-n#Text>

Визначте: а) загальні вимоги до органічного виробництва; б) вимоги до органічного рослинництва; в) вимоги до органічного тваринництва; г) вимоги до органічного бджільництва; г) вимоги до органічної аквакультури.

Чим на вашу думку зумовлений галузевий підхід до врегулювання відносин із виробництва органічної харчової продукції?

Завдання 4

При здійсненні державного контролю за дотриманням законодавства у сфері виробництва, обігу та маркування органічної продукції фермерським господарством «ЕсоВеггу», інспектор Держпродспоживслужби виявив наступні порушення:

- з дати видачі сертифіката на виробництво та обіг органічної продукції пройшло 13 місяців, отже строк його дії закінчився;
- оператор займається вирощуванням агрусу, який не призначений для органічного виробництва;
- для очищення та дезинфекції господарських приміщень та обладнання використовується каустична сода, перекис водню та негашене вапно;
- господарство не відображає в журналі обліку інформацію про використання добрив;
- тривалість перехідного періоду щодо земельних ділянок для вирощування чорної смородини становить 24 місяці, що недостатньо, для маркування її як органічної;

- на пакуванні свіжих фруктів не зазначається мінімальний термін придатності.

Чи дійсно зафіксовані факти суперечать вимогам законодавства? Які вимоги до органічного рослинництва передбачені чинним законодавством? Яка відповідальність передбачена за порушення суб'єктом господарювання законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції?

Список нормативно-правових актів та літератури

Вимоги до безпечності та окремих показників якості дитячого харчування: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.06. 2022 р. № 1084. *Офіц. вісн. України*. 2022. № 58. Ст. 3496.

Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18.05.2017 р. *Відомості Верховної Ради 2017. №31. ст.343*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>

Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2019р. №970. *Офіц. вісн. України №97*. URL: С.22. Ст.3201 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-n#Text>

Про затвердження Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 09.06.2020 № 1030. *Офіц. вісн. України №65, с. 187. ст.2109*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0763-20#Text>

Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-VII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1991. № 30. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

Про інформацію для споживачів щодо харчової продукції: Закон України від 06.12.2018 р. *Відомості Верховної Ради 2019, № 7, ст. 41*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text>

Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 р. *Відомості Верховної Ради 2018. №36. ст.275*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>

Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Харків. Право, 2019. 416 с.

Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: моногр. Харків: Юрайт, 2018. 376 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18665/1/Kurman_2018_mon.pdf

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посіб./ Т.В. Курман, О.М. Туєва. Харків: Юрайт, 2021. 92с.

Курман Т.В., Туєва О.М. Щодо поняття та змісту принципу екологізації аграрного виробництва. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*: Серія «Право». Ч. 2 / Ред. Кол.: Д.О. Мельничук (голова) та ін. Київ: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України 2011. Вип. 173. Ч. 2. С.74-79

Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія / за заг. ред. М. В. Шульги. Харків: Юрайт, 2020. 308 с.

Офіційний сайт Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху. URL: <https://www.ifoam.bio>

Офіційний сайт Федерації органічного руху України. URL: <https://organic.com.ua>

Савенко Г.Є. Органічне сільське господарство як пріоритетний напрям реалізації Спільної аграрної політики Європейського Союзу. *Наук. вісник Ужгородського нац.*

Тема 11. Основи міжнародно-правового забезпечення біобезпеки при виробництві продуктів харчування

Питання для обговорення

1. Біотехнології у сфері сільськогосподарського виробництва.
2. Правові основи біобезпеки за законодавством України.
3. Використання ГМО при виробництві харчової продукції в контексті забезпечення продовольчої безпеки.
4. Загальна характеристика міжнародно-правового регулювання поведінки з генетично модифікованими організмами (Конвенція ООН про біологічне різноманіття, Картахенський протокол про біобезпеку та ін.)

Завдання 1

Розділіться на дві групи: «прихильників» та «противників» генетично модифікованої харчової продукції. Назвіть переконливі аргументи на користь своїх тверджень щодо переваг та ризиків і загроз при використанні ГМО в аспекті забезпечення продовольчої безпеки.

Завдання 2

Проаналізуйте наукові джерела (монографії, статті, матеріали конференцій тощо) та оформіть у вигляді короткої доповіді характеристику результатів наукової діяльності у галузі дослідження питань щодо біотехнології у сільському господарстві.

Назвіть основні переваги та перспективи біотехнології у сільському господарстві. Назвіть основні напрями біотехнології. Які з них є пріоритетними? Які наукові відкриття стали передумовами для розвитку сучасної біотехнології? Назвіть найвагоміші досягнення сучасної біотехнології у сфері сільськогосподарського виробництва.

Завдання 3

Уявіть, що Вас включили до складу робочої групи з розробки правових заходів, необхідних для підвищення рівня інформованості населення у сфері біологічної безпеки під час виробництва продуктів харчування. Подумайте, які параметри та умови біологічної безпеки при виробництві продуктів харчування найбільше потребують висвітлення серед широких верств населення.

Подайте для обговорення в робочій групі своє бачення цього питання.

Завдання 4

У супермаркеті громадянка В. планувала купити необхідні для неї продукти харчування: гречану крупу, макарони, сир та мінеральну воду. На одній упаковці з макаронами була зазначена позначка «без ГМО», а на другій така позначка відсутня. На інших товарах також позначка «без ГМО» була відсутня. Гр. В. звернулася до продавця-консультанта за роз'ясненням щодо інформації про харчовий продукт.

Зазначте та аргументуйте: чи є позначка «без ГМО» обов'язковим елементом маркування. Чи покладено обов'язок на виробника продуктів харчування наносити на продукцію відповідну інформацію. Чи є необхідним підтвердження відсутності ГМО в продуктах харчування. Зазначте відповідні нормативно-правові акти, які визначають порядок маркування і відстеження ГМ-продуктів.

Список нормативно-правових актів та літератури

Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25 червня 1998 р. *Офіц. вісник України*. 2010. № 33. Ст. 12.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text

Про встановлення загальних принципів і вимог харчового права, створення Європейського органу з безпечності харчових продуктів та встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпечністю харчових продуктів: Регламент Європейського Парламенту і Ради ЄС № 178/2002 від 28 січня 2002 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-02#Text

Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні ГМО: Закон України від 31 травня 2007 р. № 1103-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>

Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів: Закон України від 6 грудня 2018 р. № 2639-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text>

Про локалізоване використання генетично-модифікованих мікроорганізмів: Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/41/ЄС від 6 травня 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_012-09#Text

Про навмисне вивільнення у довкілля генетично модифікованих організмів та про скасування Директиви Ради 90/220/ЄЕС. Директива Європейського Парламенту і Ради 2001/18/ЄС від 12 березня 2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011-01#Text

Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття: Закон України від 12 вересня 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_935#Text

Бугера С.І. Використання генетично модифікованих організмів у сільськогосподарському виробництві: інформаційно-правовий аспект. *Інформація і право*. 2011. № 3(3). С. 84-92.

Курман Т.В. Правові засади використання біотехнологій в умовах сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 97-102.

Менів О. І. Про характеристику законодавства України та ЄС щодо використання ГМО при вирощуванні сільськогосподарської продукції рослинного походження. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. Вип. 197. Ч. 3. С. 72-75.

Павлюченко Ю.М., Савчук К.О. Правове регулювання поводження з генетично модифікованими організмами. *Право та економіка*. №1-2. 2018. С.35-43.

URL: <https://jpch.donnu.edu.ua/article/view/6598>

Піддубний О.Ю. Правовідносини у сфері біотехнологій: перспективи розвитку: моногр. К.: Ірідіум, 2016.

Пилипенко К.А. Напрями забезпечення продовольчої безпеки шляхом упровадження біотехнологій у сільське господарство: міжнародний досвід. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. № 2. С.152-157.

URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/28.pdf

Тема 12. Правове забезпечення продовольчої безпеки в США та Канаді

Питання для обговорення

1. Правові основи забезпечення продовольчої безпеки в США.
2. Державна підтримка аграрного сектора у США як інструмент забезпечення продовольчої безпеки.
3. Загальна характеристика правового забезпечення продовольчої безпеки Канади.
4. Правові основи функціонування Канадського Плану дій щодо продовольчої безпеки

Завдання 1

Наведіть перелік нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері забезпечення продовольчої безпеки в США та Україні. Проаналізуйте та порівняйте стан і рівень правового забезпечення продовольчої безпеки в цих країнах.

Встановіть: 1) Як Ви оцінюєте рівень правового забезпечення продовольчої безпеки в Україні? 2) Які існують шляхи вдосконалення національного законодавства України в сфері продовольчої безпеки, враховуючи досвід США?

Завдання 2

Розділіться на дві групи. Оберіть одну з запропонованих країн (Канада, США). Визначте та проаналізуйте стратегічні інструменти державного регулювання у сфері продовольчої безпеки тієї країни яку обрала група. *Чи є аналогічні інструменти в українському законодавстві? Які з інструментів було б доцільно і можливо використати в Україні?*

Список нормативно-правових актів та Літератури

Батигіна О.М. Продовольча безпека: історія розвитку та сучасний стан правового регулювання. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма та перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А.П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т.В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 154-179.

Залізнюк В.П. Механізми забезпечення продовольчої безпеки в розвинених країнах. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 7. 2017. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1300>

Коваленко Т.О. Поняття, ознаки та критерії продовольчої безпеки за законодавством України та інших держав. *Адміністративне право і процес*. 2018. № 1 (20). С. 30–41.

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посіб. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Курман Т.В. Агробізнес та продовольча безпека: загрози та проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 122–126.

Мостова А.Д. Зарубіжний досвід державного регулювання забезпечення продовольчої безпеки. *Наук. вісник Ужгородського нац. університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Вип. 26, ч. 2. 2019. С. 7-14.

Фера-Клемонца О.Ю. Зарубіжний досвід регулювання продовольчого забезпечення. *Економіка та управління національним господарством*. Вип. 5. (133). 2018. С. 44-53.

Харитонова Т.Є., Григор'єва Х.А. Продовольча безпека в

умовах воєнних конфліктів сучасності: правовий досвід іноземних держав. *Юридичний наук. електр. журнал*. № 2. 2023. С. 287-291.

Food Safety Basic Act № 48. URL: <https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC088629/>

Global food security act. Senate of the United States. April 13, 2016. URL : <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-bill/1567/text>

Тема 13. Правові основи забезпечення продовольчої безпеки в Японії

Питання для обговорення

1. Продовольча незалежність Японії та чинники, що на неї впливають.
2. Стратегія продовольчої безпеки Японії.
3. Політика аграрного протекціонізму Японії. Внутрішні та зовнішні аспекти забезпечення продовольчої безпеки Японії.

Завдання 1

Коефіцієнт самозабезпечення продовольством у Японії менше 50% і є найнижчим серед індустріально розвинених країн, що робить державу дуже залежною від світового ринку.

Які можливості для збільшення обсягів продуктів харчування і підвищення рівня продовольчої незалежності використовує Японія? Наведіть приклади.

Завдання 2

Розділіться на декілька груп. Складіть і заповніть таблицю відповідно до запропонованого зразка.

«Основні напрями застосування зарубіжного досвіду при

вдосконалені правового забезпечення продовольчої безпеки України: очікуваний ефект»

Основні напрями	Очікуваний ефект
1. Державне регулювання цін з застосуванням механізмів закупівельних і товарних інтервенцій.	Вирівнювання коливань ринкових цін на основі попиту і пропозиції.
2. Введення системи обов'язкової сертифікації продовольчої продукції.	Розширення можливостей виходу продовольчих товарів на світовий ринок сировини і продовольства. Підвищення якості продовольства на внутрішньому ринку, а також поліпшення репутації вітчизняного продовольства на внутрішньому і зовнішньому ринках і, як наслідок, підвищення експортних можливостей.
3.	

Завдання 3

Підготуйте есе або презентацію на одну із запропонованих тем:

- 1) Порівняльно-правовий аналіз законодавчого забезпечення відносин у сфері гарантування продовольчої безпеки України та Японії;
- 2) Японія та Ізраїль: харчові вподобання та національні харчові традиції;
- 3) Державна підтримка аграрного виробництва як засіб забезпечення продовольчої безпеки Японії

Список нормативно-правових актів та літератури

Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / О.М. Батигіна ін.; за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Харків: Право, 2013. 326 с.

Брик А.О. Продовольча безпека України та зарубіжних країн у контексті посилення продовольчої кризи. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. Вип. 46. С. 33–37.

Гребенюк М. Проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки в окремих зарубіжних країнах. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 10. С. 52–55.

Залога З.М. Аграрний протекціонізм в Японії та проблеми продовольчої безпеки. *Регіональна економіка*. №3. 2009. С.192-198. URL: http://re.gov.ua/re200903/re200903_192_ZalogaZM.pdf

Куліш І.М. Продовольча безпека в системі пріоритетів економічної політики держави: Глобальний вимір. *Регіональна економіка*. № 4 .2015. С.177-185. URL: https://re.gov.ua/re201504/re201504_177_KulishIM.pdf

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посіб. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Мостова А.Д. Зарубіжний досвід державного регулювання забезпечення продовольчої безпеки. *Наук. вісник Ужгородського нац. університету*. № 26 ч.2. 2019. С.7-14.

Олійник В. Державне регулювання у сфері забезпечення продовольчої безпеки: зарубіжний досвід. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2012. № 1. С. 12–17. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01\(12\)/12ovobzd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01(12)/12ovobzd.pdf)

Barrett B. Future of Food in Japan / B. Barrett, M. Notaras. – Website Our World of United Nations University in Tokyo. – 2012. – 29.02. URL: <http://ourworld.unu.edu/en/future-of-food-in-japan>

The Global Food Value Chain Strategy. Promote «Made WITH Japan» through Public-Private Partnership (2015). Tokyo: Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan.

The Basic Law on Food, Agriculture and Rural Areas (2015).
Website of Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan.
URL:

http://www.maff.go.jp/e/basic_law/basiclaw_agri/basiclaw_agri.html

Тема 14. Правові засади вирішення продовольчої проблеми в країнах Африки та Латинської Америки

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика правового забезпечення продовольчої безпеки в країнах Африки. Стратегічна програма економічного розвитку країн Африки – NEPAD (New Partnership for Africa's Development).
2. Правове забезпечення продовольчої безпеки країн Африки (Мадагаскар, Кенія, Зімбабве, Марокко).
3. Продовольча політика ПАР.
4. Агропродовольча політика країн Латинської Америки. Sistema Nacional de Seguranc, a Alimentar e Nutricional – SISAN.
5. Державна аграрна та продовольча політика Бразилії.
6. Правові засади забезпечення продовольчої безпеки в Чилі, Еквадорі, Мексиці.

Завдання 1

Важливо, щоб основи продовольчої безпеки закладалися на конституційному рівні, оскільки згодом вони стають базисом для розвитку галузевого законодавства. Зазначте, Конституції тих країн, які визнають та прямо закріплюють право на харчування та продовольчу безпеку:

- а) Конституція Венесуели;
- б) Конституція Республіки Нігер;
- в) Конституція США;
- г) Конституція Еквадору;
- д) Конституція Болівії.

Які існують підходи щодо нормативно-правового забезпечення й визнання права на харчування та продовольчу безпеку у світі?

Завдання 2

Надайте характеристику правовому регулюванню продовольчої безпеки в країнах Африки. Назвіть правові проблеми продовольчого забезпечення в цих країнах. У вигляді презентації підготуйте проєкт подання голоду в країнах Африки.

Завдання 3

На прикладі країн Африки та Латинської Америки визначте взаємозалежність продовольчої проблеми з іншими глобальними проблемами людства.

Завдання 4

До якого типу агропродовольчої політики належать перелічені країни (імпортоорієнтовані, експортоорієнтовані, самодостатні): Україна, Китай, Катар, Марокко, Японія, США, Аргентина, ОАЕ, Судан, Сирія, Канада, Сингапур, Мексика, Індія?

Обґрунтуйте власну позицію. Чи завжди запорукою продовольчої незалежності виступає високий рівень соціально-економічного розвитку?

Список нормативно-правових актів та літератури

Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / О.М. Батигіна ін.; за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Харків: Право, 2013. 326 с.

Батигіна О.М. Продовольча безпека: історія розвитку та сучасний стан правового регулювання. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма та перспективи розвитку*: колект. монографія / за ред. д.ю.н., проф. А.П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т.В. Курман. Харків. Юрайт. 2022. С. 154-179.

Брик А.О. Продовольча безпека України та зарубіжних країн у контексті посилення продовольчої кризи. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. Вип. 46. С. 33–37.

Гребенюк М. Проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки в окремих зарубіжних країнах. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 10. С. 52–55.

Залога З.М. Аграрний протекціонізм в Японії та проблеми продовольчої безпеки. *Регіональна економіка*. № 3. 2009. С.192-198. URL: http://re.gov.ua/re200903/re200903_192_ZalogaZM.pdf

Куліш І.М. Продовольча безпека в системі пріоритетів економічної політики держави: Глобальний вимір. *Регіональна економіка*. № 4 .2015. С.177-185. URL: https://re.gov.ua/re201504/re201504_177_KulishIM.pdf

Курман Т.В., Туєва О.М. Право продовольчої безпеки: навч. посіб. Харків: Юрайт, 2021. 92 с.

Мостова А.Д. Зарубіжний досвід державного регулювання забезпечення продовольчої безпеки. *Наук. вісник Ужгородського національного університету*. № 26 ч.2. 2019. С.7-14.

Олійник В. Державне регулювання у сфері забезпечення продовольчої безпеки: зарубіжний досвід. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2012. № 1. С. 12–17. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01\(12\)/12ovobzd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01(12)/12ovobzd.pdf)

Харитоновна Т.С., Григор'єва Х.А. Продовольча безпека в умовах воєнних конфліктів сучасності: правовий досвід іноземних держав. *Юридичний наук. електронний журнал*. № 2. 2023. С. 287-291.

Kenneth George and Others v. Minister of Environmental Affairs & Tourism, The Supreme Court of appeal of South Africa 2007. URL: <http://www.saflii.org/za/cases/ZASCA/2006/57.html>

Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 року № 1379. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF>

Niger's Constitution of 2010. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/Niger_2017.pdf?lang=e

Bolivia (Plurinational State of)'s Constitution of 2009. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/Bolivia_2009.pdf

Constitution of the Republic of Ecuador, 1998 URL: <https://ihl->

databases.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/0/BA0ABF52718D79D6C1256AA80031580A

Global Food Security Index URL:
<https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/>

Framework law on the right to food and food sovereignty. Latin American and Caribbean Parliament. Panama City, 2018.
[URL:http://parlatino.org/wp-content/uploads/2017/09/derecho-alimentacion-soberania-ing.pdf](http://parlatino.org/wp-content/uploads/2017/09/derecho-alimentacion-soberania-ing.pdf)

5. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час.

Метою самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» є засвоєння в повному обсязі навчальної програми і формування самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність. Загальним завданням самостійної роботи студентів з дисципліни «Право продовольчої безпеки» є активізація аналітичної діяльності здобувачів освіти, вироблення вмінь самостійного аналізу та тлумачення законодавства, проведення науково-дослідницької роботи, а також практичних навичок у цій сфері. Самостійна робота студентів забезпечує їх підготовку до поточних практичних занять, а також іспиту.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни «Право продовольчої безпеки» визначається навчальною програмою дисципліни та іншими методичними матеріалами, а її обсяг визначається викладачем, який організує та контролює самостійну роботу студентів.

Викладач визначає частину матеріалу, яка відводиться на самостійне вивчення, повідомляє студентам, рекомендує використання конкретних джерел та форм роботи з ними. Контроль за самостійною роботою студентів здійснюється на

практичних заняттях, у процесі індивідуально-консультативної роботи та в процесі поточного контролю.

Самостійна робота здійснюється у таких формах:

- вивчення конспектів лекцій;
- вивчення основних літературних джерел та нормативної бази;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- вивчення та конспектування додаткових літературних джерел та електронних видань;
- робота в інформаційних мережах;
- робота в малих групах;
- підготовка до проведення дискусії;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- участь у роботі студентського наукового гуртка, підготовка наукових доповідей та їх презентація;
- участь у студентських наукових конференціях;
- написання наукових статей та тез наукових доповідей;
- участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;
- участь в олімпіадах, турнірах та інших змагальних заходах;
- узагальнення судової та експертної практики відповідно до певних тем;
- підготовка портфоліо (тематичний портфоліо літературних джерел та публікацій, портфоліо нормативних актів, портфоліо лабораторних робіт та ін.).
- виконання домашніх завдань у відповідності до навчального плану, підготовка до практичних занять;
- підготовка тематичних мультимедійних презентацій;
- підготовка до заліку у відповідності до наведеного переліку питань;

6. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки» передбачає проведення поточного

й підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, підготовка тематичної презентації, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента до вивчення матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку від 0 до 2 балів;

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів, тестування з певного розділу (теми) або з певних питань навчального курсу. Наприкінці семестру проводиться письмова контрольна робота (тестування) за розрахунковою шкалою від 0 до 4 балів.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, постеру, есе, реферату, наукової статті, наукової доповіді/виступу на науковий гурток тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за залік, становить 60 балів. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

ЗМІСТ

1. Загальні положення
2. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....
3. Програма навчальної дисципліни «Право продовольчої безпеки».....
4. Плани й завдання до практичних занять та самостійної роботи.....
5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.....
6. Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВО ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ»
для студентів денної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293
«Міжнародне право»**

Укладачі:

д.ю.н., проф. Т.В. Курман,
к.ю.н., ас. Д.Ю. Кондратенко,
к.ю.н., доц. О.М. Туєва

Відповідальний за випуск: д.ю.н., проф. Т.В. Курман

